

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

23 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Adam Doliwa (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wesołowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 kwietnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej P. akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z 15 grudnia 2021 r., IX Ca 306/21,

w sprawie z powództwa M. B. i M. B.1

przeciwko P. spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od pozwanej na rzecz powodów po 1 350 (jeden
tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za
opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
niniejszego orzeczenia pozwanej do dnia zapłaty.**

Adam Doliwa

[dr]

Jacek Grela

Krzysztof Wesołowski

UZASADNIENIE

Powodowie M. B. i M. B.1 wnieśli o zasądzenie od P. spółki akcyjnej w W. 58 760,92 zł oraz 3382,26 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 7 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty. Powodowie wnieśli również o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego zawarta między stronami jest nieważna, ewentualnie o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów 71 227,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 7 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 12 stycznia 2021 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie zasądził od pozwanego banku na rzecz powodów 58 760,92 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 7 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty (pkt I); zasądził także na rzecz powodów 3382,26 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 7 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty (pkt II); ustalił nieistnienie stosunku prawnego z umowy o kredyt (pkt III); orzekł o kosztach postępowania (pkt IV); nakazał zwrócić powodom 2500 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki (pkt V); oraz nakazał zwrócić pozwanej 2500 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki (pkt VI).

Sąd Rejonowy ustalił, że powodowie 4 lutego 2008 r. zawarli umowę o kredyt hipoteczny denominowany, w której N. spółka akcyjna w G. zobowiązała się postawić do ich dyspozycji kredyt denominowany udzielony w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 138 363,62 CHF, przeznaczony na budowę domu jednorodzinnego. Całkowity koszt budowy wynosił 603 300 zł, przy wkładzie własnym 303 300 zł. Powodowie mieli status konsumentów.

Kwota kredytu w PLN została określona przez przeliczenie na złote kwoty wskazanej w walucie obcej, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z tabelą banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń. Wypłata następowała w PLN w kwocie stanowiącej równowartość wyrażoną w CHF. Do przeliczeń waluty kredytu zastosowano kurs z tabeli banku obowiązujący w dniu wypłaty środków, w chwili przeliczenia. Kredyt miał być spłacany w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat stanowiących część umowy, w PLN, według kursu sprzedaży ogłaszanego przez bank na dzień spłaty, w chwili przeliczenia, przez wpłatę środków na rachunek obsługi kredytu. Na wniosek kredytobiorców bank mógł wyrazić zgodę na przewalutowanie kredytu, pod

warunkiem posiadania przez kredytobiorców zdolności kredytowej obliczonej dla pozostałego do spłaty kredytu, wyrażonego w nowej walucie.

W umowie nie wskazano, jak jest ustalany kurs sprzedaży i kurs kupna walut. Tabela kursów walut obowiązująca w banku w chwili przeliczenia, była udostępniona na tablicy w banku, na stronie internetowej i telefonicznie. Oprocentowanie kredytu ustalono według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę stopy bazowej i marży banku. W dniu zawarcia umowy oprocentowanie wynosiło 4,86% (RRSO 5,12%). Stopa bazowa odpowiadała zaś obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków stawce LIBOR3M. Kredyt został udzielony od 4 lutego 2008 r. do 12 lutego 2038 r. i miał być spłacony w ratach miesięcznych, zgodnie z harmonogramem stanowiącym część umowy. Wypłata kredytu nastąpiła w kilkudziesięciu transzach w łącznej wysokości 288 404,81 zł. Wnioskodawcy chcieli uzyskać 300 000 zł.

Strony zawarły 7 maja 2012 r. porozumienie o możliwości spłaty rat kredytu bezpośrednio w CHF. Od 12 sierpnia 2009 r. do 21 czerwca 2012 r. na poczet spłaty kredytu powodowie spłacili 58 760,92 PLN i 3382,26 CHF.

Powodowie zawezwali stronę pozwaną po próby ugodowej. Pozwana nie stawiała się 10 października 2019 r. na posiedzenie.

Z dalszych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że powodowie otrzymali informację o kwestiach walutowych i ryzyku zmian stóp procentowych. Powodowie nie mieli możliwości negocjacji żadnego z punktów umowy. Pozwana przy zawarciu umowy posługiwała się wzorcem. Powodowie nie są w stanie samodzielnie wyliczyć wysokości należnej raty kredytu, ani określić wysokości kwoty pozostałej jeszcze do spłaty. Nie wiedzieli, ile faktycznie otrzymają, a wnioskując o 300 000 zł otrzymali zaledwie 288 404,81 zł, mimo że wyrażona w walucie kwota kredytu nie zmieniła się. Strona pozwana jest następcą prawnym N. [...] spółki akcyjnej w G..

Sąd pierwszej instancji wskazał, że powodowie zażądali stwierdzenia nieważności całej umowy i zwrotu pieniędzy, które zostały zapłacone na rzecz pozwanej w wykonaniu nieważnej umowy.

W ocenie Sądu Rejonowego samo uwzględnienie powództwa o zwrot należności nie wyczerpuje interesu prawnego powodów w odniesieniu do

stwierdzenia nieważności umowy kredytu, łączącej ich z pozwaną. Interes prawny powodów w wytoczeniu takiego powództwa polega bowiem na tym, że domagają się eliminacji niepewności prawnej co do istnienia stosunku prawnego.

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że powodowie zawierali umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Wysokość zobowiązań (rat) wynikających z umowy podlegała przeliczeniu z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Mechanizm ustalania kursu nie został w żaden sposób opisany, a jedynie posłużono się odesłaniem do bankowej tabeli kursów. Zatem bank miał swobodę w zakresie ustalania kursu waluty, a sama umowa, jak i stanowiący jej część regulamin, stanowiły wzorce stosowane w banku.

W ocenie Sadu pierwszej instancji samo odwołanie do tabeli, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut, nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji dla konsumenta. Taki mechanizm ma charakter niedozwolony, ponieważ pozostawia bankowi pole do arbitralnego działania i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem, oraz narusza równorzędność stron.

Pozwana uzyskała również możliwość zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym, lub zmian w zakresie oprocentowania LIBOR3M, ponieważ mogła je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu. Taki mechanizm należy uznać za sprzeczny z dobrymi obyczajami i naruszający interesy kredytobiorców, gdyż daje możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty i pozostawia pozwanej całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości zadłużenia przez możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

Sąd Rejonowy wskazał, że skoro dla oceny abuzywności postanowień umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwana wykonywała lub wykonuje umowę, a w szczególności, w jaki sposób ustalała, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwała środki na prowadzenie akcji kredytowej, i w jaki sposób księgowała, czy też rozliczała te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców. Bez

znaczenia pozostawały późniejsze zmiany umowy, wprowadzane na podstawie aneksów lub porozumień.

Wyeliminowanie wskazanego mechanizmu przy umowie denominowanej do CHF oznacza, że żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić rozliczenia. Umowa była wyrażona w CHF, a zatem nie ma możliwości zastosowania, w miejsce wyeliminowanych postanowień, żadnego innego kursu waluty.

Wyrokiem z 15 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił apelację pozwanego banku (pkt I) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt II). Sąd Okręgowy w całości podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy, uznając przy tym, że ocena zgromadzonych w sprawie dowodów jest prawidłowa.

Sąd Okręgowy uznał, że podpisana przez strony umowa kredytu spełnia wszystkie ustawowe wymogi określone w art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej jako „pr.bank.”). Strony określiły w umowie kwotę kredytu, walutę kredytu, jego przeznaczenie, okres kredytowania, terminy i zasady jego zwrotu przez powodów, a także oprocentowanie kredytu i opłaty oraz prowizje związane z jego udzieleniem. Zdaniem Sądu Okręgowego nie można było stwierdzić, że umowa kredytu była nieważna ze względu na naruszenie zasady walutowości określonej w art. 358 § 1 k.c. Umowa ta była jednak nieważna z uwagi na znajdujące się w niej niedozwolone klauzule.

W sprawie ustalono, że pozwana przy zawarciu umowy posługiwała się opracowanym przez siebie wzorcem umowy. Zakwestionowane w pozwie postanowienia umowne nie były indywidualnie negocjowane z powodami, a przynajmniej pozwana okoliczności tej nie wykazała, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 385¹ § 4 k.c.

Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie w ramach oceny abuzywności postanowień umownych spełniony został wymóg stwierdzenia rażącego naruszenia interesów konsumenta oraz sprzeczności postanowień odnoszących się do klauzul waloryzacyjnych z dobrymi obyczajami.

W ocenie Sądu Okręgowego abuzywność spornych postanowień umownych przejawiała się w tym, że klauzule te nie odwoływały się do ustalanego w sposób obiektywny kursu CHF, do obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie miałaby wpływu, lecz w rzeczywistości pozwalały pozwanej kształtować ten kurs w sposób dowolny. Na mocy spornych postanowień to pozwany bank mógł jednostronnie i arbitralnie, w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania kredytobiorców, a zatem mógł wpływać na wysokość ich świadczenia. Pozwana miała prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu przez wyznaczanie w tabelach kursu kupna i sprzedaży CHF oraz wysokości tzw. spreadu walutowego, przy pozbawieniu konsumenta jakiegokolwiek na to wpływu.

Zdaniem Sądu Okręgowego umowa kredytu zawiera tym samym niedozwolone postanowienia w rozumieniu art. 385¹ k.c., odnoszące się do mechanizmu denominacji, a zatem jest nieważną czynnością prawną i stronie powodowej przysługuje roszczenie objęte żądaniem pozwu.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie wniosła strona pozwana.

Skarżąca wyrokowi Sądu drugiej instancji zarzuciła: I. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; II. naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank.; art. 358¹ § 2, art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385² k.c.; art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank. oraz z art. 4 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej jako: „dyrektywa 93/13”) i ust. 2 lit. c) załącznika do dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 w zw. z art. 58 § 1 k.c. i w zw. z art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank. oraz w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank.; oraz art. 358 § 2 k.c. (w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 stycznia 2009 r.) w zw. z art. 6 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 w zw. z art. 5 k.c.; oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli o jej oddalenie i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wniesiona przez pozwaną podlega oddaleniu wobec braku uzasadnionych podstaw.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że nietrafny jest zarzut naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 327¹ § 1 pkt 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. W aktualnym stanie prawnym konstrukcja uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji jest uregulowana w odrębny i wyczerpujący sposób w art. 387 § 2¹ k.p.c. Sąd drugiej instancji nie może więc naruszyć art. 327¹ k.p.c., dotyczącego jedynie wyroku sądu pierwszej instancji, ponieważ przepis ten nie ma zastosowania w postępowaniu apelacyjnym. Natomiast w skardze kasacyjnej nie został sformułowany zarzut naruszenia art. 387 § 2¹ k.p.c.

Strony zawarły umowę kredytu denominowanego kursem waluty obcej. Według Sądu Okręgowego postanowienia dotyczące przeliczenia kwoty kredytu i spłat na CHF są abuzywne, a bez nich umowa nie może funkcjonować, co prowadzi do orzeczenia o jej nieważności. Skarżąca podważa to stanowisko, formułując zarzuty, które były wielokrotnie przedmiotem oceny w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej, określającej przeliczenie zobowiązań stron celem ustalenia wysokości ich świadczenia. Z kolei klauzula spreadowa nie ma racji bytu w umowie, w której nie zastosowano mechanizmu przeliczeniowego i wynikającego z niego narażenia konsumenta na ryzyko kursowe. W konsekwencji klauzule te, składające się na przyjęty w umowach kredytu mechanizm przeliczeniowy, są ze sobą ściśle powiązane, a ich rozszczepienie jest zabiegiem sztucznym (zob. wyroki SN: z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 902/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 910/22; z 8 listopada 2022 r.,

II CSKP 1153/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22; z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22; z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22; z 8 listopada 2023 r., II CSKP 2099/22).

Zarzut skarżącej kwestionujący zasadność przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że klauzula przeliczeniowa określa główne świadczenia stron, także nie zasługiwał na uwzględnienie. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zastrzeżone w umowie kredytu klauzule dotyczące przeliczenia kwoty wypłaconego kredytu i spłacanych rat na walutę obcą określają główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (zob. m.in. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54). Wniosek ten należy również odnieść do klauzul, na podstawie których następowało określenie wysokości świadczenia w umowach kredytu denominowanego, gdyż wpływają one na wysokość kwoty kredytu w złotych, którą ma wypłacić bank, a także kwoty w złotych przypadającej do spłaty (zob. wyroki SN: z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22).

Sąd Okręgowy trafnie jako niedozwolone zakwalifikował klauzule przeliczeniowe, pozwalające stronie pozwanej na swobodne ustalenie kursu walutowego, po jakim następowało przeliczenie uiszczanych przez powodów rat spłaty kredytu. Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień, w których możliwość ustalania kursu (a także wysokości świadczeń) zależy od arbitralnej decyzji jednej ze stron, zostało już ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyrok SN z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48, i tam powołane orzecznictwo, oraz wyroki SN: z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22).

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazano, że wymóg, zgodnie z którym warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, aby dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także,

aby umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak, by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (zob. wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Árpád Kásler i Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, pkt 75; podobnie wyrok TSUE z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 45).

Klauzula przeliczeniowa zawarta w zawartej przez strony umowie nie została jednoznacznie sformułowana, skoro na jej podstawie bank mógł swobodnie ustalić wysokość oddanej do dyspozycji powodów kwoty kredytu w CHF, a oni nie byli w stanie z góry oszacować kwoty, którą mieli obowiązek świadczyć. Wynikało to z tego, że zasady przewalutowania określał jednostronnie bank (zob. m.in. wyroki SN: z 4 listopada 2011 r., I CSK 46/11, OSNC-ZD 2013, nr A, poz. 4; z 15 lutego 2013 r., I CSK 313/12; z 10 lipca 2014 r., I CSK 531/13, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 53).

Jednoznaczność postanowienia umownego należy rozumieć również jako możliwość ustalenia treści stosunku zobowiązaniowego przez przeciętnego konsumenta. Tym samym nie chodzi wyłącznie o jednoznaczność językową, gdyż postanowienia w tym sensie jednoznaczne, mogą nie pozwalać na określenie treści zobowiązań, a zwłaszcza rozmiaru przyszłego świadczenia konsumenta.

Konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in. uchwałę SN z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, a także m.in. wyroki SN: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22).

Uznanie, że postanowienia dotyczące przeliczania kwoty kredytu i uiszczanych spłat na walutę obcą są niedozwolonymi postanowieniami umownymi oznacza, że zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., nie wiążą one powodów. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak, by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno z reguły mieć skutek w postaci „przywrócenia” sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on bez tego warunku (zob. wyrok TSUE z 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco Gutiérrez Naranjo i Ana María Palacios Martínez przeciwko Cajasur Banco i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA), pkt 61-62).

Wylimitowanie z łączącej strony umowy kredytu denominowanego niedozwolonych postanowień umownych określających zasady przeliczania udzielonego kredytu na złote oraz spłacany rat na CHF wymaga oceny, czy umowa w pozostałym zakresie jest możliwa do utrzymania. Dla oceny tej kwestii nie ma bezpośredniego znaczenia fakt, że wymieniona klauzula określała świadczenie główne stron (zob. wyroki SN: z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; zob. też wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, pkt 37; z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 44). W odniesieniu do możliwości dalszego wykonywania takiej umowy kredytu po wylimitowaniu klauzuli denominacyjnej albo indeksacyjnej należy podkreślić, że zgodnie z punktem 2. uchwały całego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Zgodnie zaś z art. 87 § 1 zd. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

W ocenie Sądu Najwyższego nie jest również uzasadniony zarzut skargi wskazujący na możliwość wypełnienia luki w umowie, powstałej na skutek usunięcia z niej klauzuli przeliczeniowej (art. 385¹ § 1 k.c.), przez odwołanie się do mechanizmu ustalania kursu walutowego przewidzianego w art. 358 § 2 k.c., tj. przyjęcia na potrzeby wyliczeń średniego kursu franka szwajcarskiego w NBP. W kwestii ewentualnego stosowania przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, w celu zastąpienia wyeliminowanych z umowy postanowień abuzywnych, należy odwołać się do punktu 1. uchwały całego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), w myśl którego w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, iż miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. W tym kontekście zasadne jest również odwołanie się do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 26 marca 2019 r., C-70/17, Abanca Corporación Bancaria SA przeciwko Albertowi Garcíi Salamance Santosowi i Bankia SA przeciwko Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i Verónice Yulianie Rodríguez Ramírez, w którym wykluczono, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach (pkt 54). Oznacza to, że nieuprawnione jest zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, gdyż prowadziłoby to w istocie do zmiany treści łączącej strony umowy. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stoi w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (zob. też wyrok TSUE z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W. i R.W. przeciwko Bankowi B. S.A., pkt 68). W związku z tym należy stwierdzić, że nie jest dopuszczalne zastosowanie przepisów o charakterze dyspozytywnym w celu zastąpienia wyeliminowanych z umowy postanowień abuzywnych.

Warto podkreślić, że wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy umowy kredytu indeksowanego kursem CHF, jako kredytu złotowego, oprocentowanego według stawki LIBOR (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 694/22; z 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 875/22; z 30 maja 2023 r., II CSKP 1536/22; z 22 czerwca 2023 r., II CSKP 1484/22, por. jednak odmiennie wyroki SN: z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22; z 18 sierpnia 2022 r., II CSKP 387/22; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22; z 23 listopada 2022 r., II CSKP 923/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 272/22).

Zarzut naruszenia art. 69 ust. 1 i 2 pr.bank. jest wadliwie skonstruowany. Skarżąca kwestionuje bowiem przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że łącząca strony umowa stanowiła umowę kredytu udzielonego w złotych, denominowanego do waluty obcej (CHF), a nie umowę kredytu walutowego. W skardze kwestionowana jest wykładnia umowy dokonana przez Sąd drugiej instancji, co jednak nie jest możliwe bez podniesienia zarzutu naruszenia art. 65 k.c. Prawidłowe zastosowanie dyrektyw, do których odwołuje się powołany przepis, jest kluczowe dla oceny trafności dokonanej przez Sąd Okręgowy wykładni umowy.

W świetle powyższego należy stwierdzić, że Sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że łącząca strony umowa kredytu po usunięciu z niej klauzul abuzywnych nie mogła być nadal wykonywana. W związku z tym podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty nie mogły odnieść skutku.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935).

Adam Doliwa Jacek Grela Krzysztof Wesołowski

[dr]

[a.]